

2. ANI DÝKU, ANI ZVON

Sneženie cez noc neprestalo a rovnako ani starkého choroba. Suchý kašeľ sa prehĺbil do horúčky a starký už ráno ani nevstal z postele. Nádej, že sa mu polepší a pôjde s obetami, sa úplne rozplynula. Lucia nemala inú možnosť. Za svitania si hlavu zakryla šatkou a spolu so starkou naložili jedlo na staré sane z dubového dreva, ktoré rodina používala počas zimy. Lucia zapriahla Liesku, ktorá sa nevedela dočkať dobrodružstva a nadšene prestupovala z kopyta na kopyto. Keď obety starostlivo zabezpečili povrazom, kobyla sa zaprela do oprát. Pobrali sa do srdca dediny.

Uprostred Malej Tíšavy sa už začala zoskupovať Rada starších so saňami plnými jedla. Boli medzi nimi ženy aj muži, mladí aj starí. Všetci poriadne naobliekaní na studenú cestu, ktorá ich čakala.

Aj napriek skorej rannej hodine dedina prekypovala radosťou a vtipmi. Dedinčania nakladali na sane pecne chleba, nakladanú zeleninu a bochníky syrov. Ak niektorá rodina nemala vlastné sane či voz, dohodla sa so susedmi, ktorí prevzali ich jedlo. Vo vzduchu viselo napätie, no predsa si všetci navzájom pomáhali, zdravili sa a uisťovali, že sú na zimu dobre pripravení.

Kým sa starká rozprávala so susedmi, Lucia čakala pri svojich saniach a snažila sa vlastné myšlienky zahnať tým, že hladkala koňa. Celú noc nespala. Myslela na nebezpečnú cestu, ktorú mala pred sebou, a na to, ako sa z nej každý rok starký vrátil taký vyčerpaný, že

vynechal tradičné oslavy a rovno sa zvalil do postele. A ona ho teraz mala nahradiť.

Len na jediný deň, ubezpečovala sa Lucia a snažila sa nervozitu vytriasť z prstov. *Len na jediný deň*.

Neunikli jej skúmanvé pohľady susedov. Vedela, aké klebety sa trúsia o jej rodine. Keď starký pred rokmi priniesol z ďalekej dediny malé dievčatko s ryšavými vlasmi, mnohí ho obvinili, že má nemanželské dieťa. „Musíš mať predsa mamu,“ dobiedzali do Lucie miestne deti. „Alebo ťa starký vystrúhal z dreva, Drevená Lucia?“ smiali sa jej do tváre.

Škaredá nadávka jej však prischla na celý život, pripomínala jej, že nepozná svoj pôvod. O dôvod viac nájsť pokoj pod ručníkom.

Pri Lucii sa zastavila Kata, ktorej na saniach ťahaných čiernym koňom špagát istil kôpku syrov. Kým Lucia v zime vyčnievala, Kata so svojimi svetlými vlasmi spletenými do vrkočov so studeným počasím splývala. Odetá bola v ošúchanom kabáte a na rozdiel od Lucie si namiesto sukne vzala nohavice.

„Tento rok poslali teba?“ spýtala sa Kata.

„Starký ochorel.“

Kata zachytila v Luciinom tóne nervozitu. Jej ostré rysy zmäkli.

„Neboj sa,“ uistila ju. „Ani sa nenazdáš a sme zas späť.“

K dievčatám podišiel Ondrej. Na tmavých kučérach mal naraženú veľkú ušianku, plecica mu zdobila kožušina a na opasku sa mu leskla sekera. Ak Kata bola stelesnením zimy, Ondrej bol jeseňou, príjemnou a úrodnou, ktorá rada okúsila plody ťažkej práce. Jeho pokožka mala teplý tón a zber jabĺk mu so širokými ramenami isto išiel ako po masle.

„Vitaj v Rade starších,“ prihovoriť sa Lucii. „Hlavne si zober dostatok kožušín pod zadok. A do každého vrecka zvon, ak by sme sa nevrátili pred zotmením a napadli nás strigy.“

Luciu prepadla panika. Útok stríg? Starký nikdy nespomenul, že by sprievod napadli strigy. Až teraz si všimla, že aj Kate sa pod kabátom lesknú dve dýky pripevnené o kožené popruhy. Mala si aj ona vziať zbraň? Žiadnu nevlastnila.

„Prestaň ju strašiť,“ okríkla Kata Ondreja. Práve sa načahoval za syrom v jej saniach. „A vprac sa do kože,“ zasyčala tak, aby ju dedinčania stojaci navôkol nepočuli.

Ondrej sa uškrnul. „Len som chcel Drevenú Luciu privítať v našich radoch,“ zaškeril sa a Lucia otrávene prevrátila oči.

Potom sa vrátil k svojim rodičom, ktorí sa s ním prišli rozlúčiť.

„Nemám so sebou ani dýku, ani zvon,“ vyhrkla Lucia, keď dievčatá osameli. „Len pár slaných osúchov, čo mi nabalila starká.“

Kata upevnila špagát, ktorý Ondrej povolil, a obrátila k Lucii. „Strigy na nás počas cesty domov nikdy nezaútočili. Sú to len báchoroky, ktoré ľudia radi roznášajú po dedine, aby vydesili ostatných a sami seba spravili zaujímavejšími.“ Nahla sa k Lucii bližšie. „Ondrej každý rok rozpráva dievčatám v dedine, ako nás takmer dostali strigy a on ich odohnal vlastnými päťami.“

Lucia sa zasmiala a smiech zjedol kus jej strachu. Zima bola obdobiím, keď sa mnohí mladí obzerali po láske. Dievčatá často robili rituály, ktoré im mali prezradiť meno ich nastávajúceho.

„Koľkokrát si už bola odviezť jedlo k idolu?“ spýtala sa Lucia.

„Trikrát.“

„Tri?“ Dievčatá boli rovnako staré, Kata isto nevidela viac ako osemnásť zím. Na cestu sa nemohla podujat' dobrovoľne.

„Mojí rodičia sa musia starať o mojich mladších súrodencov,“ vysvetlila a kývla hlavou.

Pri veľkej kôlni, v ktorej dedinčania skladovali drevo na zimu, stála svetlovlasá rodinka. Dve dievčatá sa naháňali okolo nôh rodičov a snažili sa zo sypkého snehu spraviť snehové gule. Katine sestry výskali, smiali sa, pokrikovali na seba vymyslenými prezývkami. Neuvedomovali si vážnosť cesty, na ktorú sa dedinčania chystali.

„Úloha byť v Rade starších padla na mňa,“ dodala. „Ale Ela ma isto nahradí, len čo bude dosť stará,“ ukázala na tretiu sestru s rovnakými zapletenými vlasmi ako Kata. V ruke zvierala drevený meč a oháňala sa ním.

„A čo Ondrej?“

„Ondrej išiel s obetami päťkrát. Prvýkrát sa vydal k idolu preto, lebo jeho otec si spálil ruku na peci. Ďalšie roky išiel, pretože chcel.“

Chcel? Lucia sa zamračila. Ako by mohol niekto chcieť toľko zodpovednosti?

Kata sa vybrala rozlúčiť sa s rodinou a Lucia zostala sama. Keď kontrolovala postroj na Lieske, upútalo ju nespokojné erdzanie o kus ďalej. Biely kôň na začiatku sprievodu nespokojne pohadzoval hriovou a dupotal kopytami. Hnedovlasý Martin sa ho snažil upokojiť, no kôň akoby neposlúchal naschvál. Ostatní navôkol sa prizerali Martinovej márnej snahe.

Tvrdohlavý kôň sa odrazu upokojil, akoby Martinovo zosmiešnenie pred ostatnými bolo všetko, čo chcel. Martin podvihol zrak a všimol si, že sa naňho Lucia díva. Zahanbene sa usmial.

Lucia odvrátila tvár a v lícach zacítila neznáme teplo. Neubránila sa úsmevu. Aspoň čosi bude na ceste k idolu príjemné.

Väčšina saní už bola pripravená na odchod. Mnohé sa prehýbali pod jedlom tak veľmi, až museli ich náklad zakryť dekami a zabezpečiť hrubými povrazmi. Lucia neochotne sledovala, ako domáci vyprázdňujú vlastné zásoby a na saniach kopia jedlo, ktoré sami tak veľmi potrebovali. Nepáčilo sa jej to. No starká mala pravdu. Ak to malo zabezpečiť hladký priebeh zimy, uskromnia sa.

Medzi dedinčanmi sa zjavil aj Vaševský, hlava dediny a vodca Rady starších. Brucho mu obopínal teplý kožuch a hlavu mu pred zimou chránila čiapka z líšky.

Väčšina ľudí k Vaševskému vzhliadala ani nie pre neho samého, ako pre jeho skutky jeho predkov. Za ich čias sa malá dedinka obklopená lesmi rozvinula najväčšmi. Vaševského prapradedo bol skúsený lovec, ktorý nekántril len zver. Miestni poznali legendárne príbehy, v ktorých bojoval s upírmí aj drakmi, premohol mavky, besy aj bludičky. Lesy vyčistil od všetkého magického nebezpečenstva až na strigy. Strigy boli neporaziteľné. Skántrené stvorenia predal a za peniaze dal rozšíriť stajne, postaviť veľkú kôľnu a opraviť studňu.

Ani Vaševský však nebol neschopný. Kde mu chýbala odvaha či svaly, mal dar reči. Každý rok dokázal celú dedinu v pokoji presvedčiť,